

Gij weet het; in een stelsel, zoo als ieder systema dat op de waarheid gebouwd is, reeds feitelijk aanwezig, eer het in de wetenschap beredeneerd werd. In het instinktmatig hulpbetoon dat bij gemeenschappelĳk gevaar samenvoeging te weeg brengt; in het stelsel van *evenwigt* (*le système de l'équilibre* of *de la balance des pouvoirs*), misschien juister het stelsel der tegenwigten (*des contrepoids* of *des contreforces*) genoemd; ten gevolge waarvan op de onafhankelijkheid of wezenlijke regten van een Staat zonder bondgenootschappelĳken wederstand in het leven te roepen, geen inbreuk kon worden gemaakt.

„Nu de *misbruiken*. — Verstaat men hierdoor de reeks der overtredingen door eerezuchtige Vorsten tegen deze regtsbeginselen begaan, dan ligt een veeltal grieven voor de hand. Evenwel op den duur hebben, vóór de 18^e eeuw, de beginsels getriumfeerd. Zij hebben belet de suprematie eener heerschzuchtige Mogendheid en de vernietiging ook van den kleinsten Staat. Het streven naar oppermagt, hoe menigwerf beproefd, is telkens verijld. Willem I en Maurits hebben, met Elizabeth en Hendrik IV, Spanje bedwongen, de krachtige hand van Richelieu, ook aan Gustaaf Adolf en aan Frederik Hendrik gereikt, verbrak den trots van Oostenrijk; de ontzettende magt en onbegrensde begeerlijkheid van Lodewijk XIV is, na veertigjarigen krijg, dank zij der alliantie van half-Europa onder veerkracht van Willem III gestuit. Verwonderenswaard is het, zoo als von Gentz opmerkt, dat, in drie eeuwen, niet één staat te niet ging. Voor de revolutionaire verwachting van Europa is in de schadelĳkheid en schandelĳkheid van het voormalige volkenregt geen oorzaak of beweegreden geweest.”

En Thorbecke laat aldus zich uit: „Vóór de Fransche omwenteling waren bestendigheid van erkende regten, en volkomen onafhankelijkheid van elken staat, en tot waarborging van beide, evenwigt van materieel vermogen, de hoofdstellingen, om welke zich de algemeene Staatskunde met meer of geringer afwijking bewoog.

„Evenwigt van magt, kenbaar in gelijkheid van wederstand aan de drukking, van buiten er op uitgeoefend, was de algemeene regel der bondgenootschappelĳke verbindtenissen.” Bij het staatkundig evenwicht lag „het denkbeeld ten gronde, dat geene onderdrukking van eenen Staat door anderen kon worden beproefd, ten zij dadelĳk eene ver-